

Blad zonder naam

Periodiek van schaakvereniging EsPion

De Bekroning van een Groeibriljant

Kort nadat ik met Tim naar EsPion kwam volgde ook Constantijn. Ze kennen elkaar van het Amsterdams Lyceum. Daar zaten ze beiden op het schaakclubje. Daar raakten beiden overtuigd van het feit dat het echte schaken wordt gedaan op een club.

Waar Tim rustig zijn rating opbouwde, schoot Constantijn als een raket door de 1700 heen. Het derde team was een speler kwijt. Maar waar ging hij spelen ? In het 2^e, zelfs in het 1^e?

Tijdens het overleg van teamleiders en de externe wedstrijdleider werd besloten Constantijn in het tweede te plaatsen.

Inmiddels was *young*EsPion geboren. De youngsters, waar Adrian, Evgenij, Johan en Tim ook deel van uitmaakten werden regelmatig naar clubkampioen Roland en eindspelcomponist Henk Enserink meege-sleept. Bovendien werd er gewerkt met het KNSB stappenplan. En er werd geschaakt op de club.

Gespeelde partijen werden geanalyseerd door zowel mede-youngsters als door onze topspelers. Het doel van dit alles was duidelijk: talentontwikkeling en uitdaging bieden voor de top van onze club.

Constantijn kreeg een terugval. Dood-normaal bij jonge spelers. De ratingopbouw is vaak heel volatiel. De terugval was nogal fors: zo'n 200 punten. Wat nu ? Hij werd weer in het derde team opgenomen. Zonder morren schaakte hij verder. In de na-jaarscompetitie schoof hij langzaam maar zeker op naar de eerste positie. Constantijn bindt onderweg nogal wat toppers aan zijn zegekar.

A man on a mission !

Donderdag 24 januari stelde hij de eerste plaats in poule A zeker. Tegen Raf, alweer een zeer sterke tegenstander. Niet meer in te halen door de nog overgebleven achtervolger Henk Enserink.

En dan de ratings van februari 2019. Winterkampioen Constantijn maakte een sprong van maar liefst +132 ratingpunten. Van 1566 naar 1698. Hoewel Constantijn nooit heeft geroepen "I'll be back", roep ik het maar: Constantijn is back !

Felicities en respect !

Ric

P.S., over youngsters gesproken, in poule B maakt Evgenij met een winst van 71 ratingpunten de oversteek naar poule A. Hoppa !

Dit leesnummer is bestemd voor:

Iedereen die geïnteresseerd is in het wel en weinige wee van een gezellige schaakvereniging

De competitie in een notendop

Johan Metz begon deze competitie met twee uit twee, maar het was een andere coryfee van *young*EsPion die na de derde ronde de kop overnam. En Constantijn Dekker stond die niet meer af. Sterker nog, na acht rondes had hij zeven punten. Henk Enserink kon nog enigszins volgen maar werd in de voorlaatste ronde definitief op achterstand gezet. Dekselse Dekker won ook nog de ratingprijs.

Onderin stonden Raymond Altman en Cor Bergveld halverwege de competitie zo'n beetje onderaan en dat bleef zo. Daarboven zweefde een grote groep die in de laatste rondes ineens punten ging pakken. Daardoor zakten de weinig spelende Ron van Leeuwen en Mart Ran naar de degradatiezone. Mart wist met een remise in de laatste ronde het vege lijf te redden. Ron had daarvoor de helpende hand van de wedstrijdleider, die tot verzwakte degradatie besloot, nodig.

Gerard Diependaal was de vorig competitie gedegradeerd. "Daar hoor ik toch niet thuis", meende hij. Nu zijn er wel meer mensen met praatjes over hun schaakcapaciteiten, maar Gerard maakte het helemaal waar. Na twaalf rondes waren en elf punten bijgetekend en was de voorsprong op de volgende drieënhalve punt. Uiteindelijk bleef hij tweeënhalve punt voor op Frans Kerkhoff, ook al iemand die zijn verblijf in de B-groep tot één competitie wist te beperken. Andere spelers die een tijdje meededen om de promotieplaatsen waren Ruut Keijzer, Mick Vaassen en Henk Plantfeber, maar het was de ambitieuze schaakstudent Eugen Merkul die beslag legde op de derde plaats. Jaap Rietveld won de ratingprijs.

We verwelkomden nieuwe spelers: Daan de Lange en Maarten Berg zijn reeds leden, Sergio Kazatzidis en Frank Schippers worden het wellicht.

Harrie

Overpeinzingen van een clubschaker.

Nadat ik een groot aantal jaren genoten heb van de schaaksport, kan ik enkele gedachten delen met de lezers van dit blad. Deze zijn in de loop van de tijd ontstaan na het overdenken van vele schaakervaringen, zowel tegen de computer als met levende tegenstanders.

Om te beginnen sta ik versteld van de vele mogelijkheden die al na een zet of vijf op het schaakbord kunnen ontstaan. Een poos geleden moest ik spelen tegen een man die op die avond niet kwam opdagen. Ik had al een bord met stukken op tafel gezet. Mijn tegenstander woonde ergens boven in Torendael, maar was daar waarschijnlijk vóór achten in slaap gevallen.

Hoe dan ook, ik volgde de partij die naast mij aan de gang was. Na vijf zetten was daar een stand verschenen, die ik nog nooit gezien had. De speler aan zet kennelijk ook niet, want hij dacht vele minuten na voordat hij een stuk verroerde. Verderop in het spel zijn er natuurlijk nog veel meer mogelijkheden voor de stand op het bord.

Ik heb eens een schatting gemaakt, hoeveel bordstanden er theoretisch mogelijk zijn. Stel er is een eindspel ontstaan waarbij de spelers behalve hun koning allebei nog een dame, één toren, één loper en drie pionnen bezitten. Wat blijkt? Er zijn nu circa $3,6 \times 10^{23}$ mogelijkheden om de stukken op het bord op te stellen, dat is 360.000 maal miljard maal miljard!

Waarom zoveel? Het begint al met de witte dame; die kan op 64 velden staan. De zwarte dame heeft dan nog 63 velden. Dit zijn dan al 64×63 mogelijkheden. Met de andere stukken erbij is het even rekenen, onder andere omdat de velden tussen de twee koningen niet naast elkaar mogen liggen. Het wordt voor de 14 stukken op het bord in totaal een product van 14 getallen, vandaar het astronomische getal voor alle mogelijkheden. Natuurlijk gaat het in dit voorbeeld nog maar om één stukkenverzameling. Het kan ook zijn dat de witspeler vier pionnen heeft en de zwartspeler twee of dat die nog een paard heeft, enzovoorts. Het aantal mogelijkheden wordt dan nog veel groter. Met een voorzichtige schatting kom ik op 10^{32} , dat is een 1 met 32 nullen.

Als we ervan uitgaan dat er per dag wereldwijd honderd miljoen partijen worden gespeeld met gemiddeld 35 zetten, zowel binnen als buiten clubverband, dan mag u uitrekenen hoeveel jaar het duurt voordat alle mogelijke bordstanden wereldwijd een keer zijn opgetreden! Dat is dan ook het antwoord van de opmerking die ik vaak gehoord heb: "Hoe is het mogelijk dat iedere partij weer anders is?"

Zoals bekend heeft het gebruik van alcohol een negatieve uitwerking op je alertheid. In de loop van een schaakpartij geldt dat ook voor je mentale fitheid. Van een van onze clubleden kreeg ik aan de bar eens de

volgende tip: Mocht je tijdens een partij al drie keer met veel moeite de dreigingen van je tegenstander hebben afgewend, bied hem dan een pilsje aan en bestel voor jezelf een colaatje. Daarna kan hij geen vierde dreiging meer verzinnen, maar jijzelf hopelijk wel.

In de weken daarop heb ik het een paar keer uitgeprobeerd. Met wisselend succes trouwens: sommige spelers drinken helemaal geen alcohol, anderen worden op het bord na een glas bier ineens heel moedig, na het tweede glas zelfs gewelddadig! Gaan zij hun eigen stukken dubbel zien? Of gaan ze mijn stukken maar voor de helft zien? Mijn computer heeft in ieder geval nog geen theelepeltje pils willen accepteren. Misschien dat iemand me daarvoor een app kan mailen?

Als laatste heb ik ervaren, dat niet iedere tactiek in het spel heel goed of juist enorm slecht is. Ik noem een voorbeeld: een paar maanden geleden speelde mijn tegenstander alle pionnen van zijn rockadestelling op, waardoor zijn koning nogal onbeschermd stond. Daarvan kon ik optimaal profiteren en hij kon het mat niet meer voorkomen. Pas geleden deed een andere tegenstander hetzelfde, maar de velden waar mijn stukken eventueel naartoe konden bewegen, waren zorgvuldig afgedekt door een toren, een paard en een pion. Bovendien stonden mijn andere stukken dermate op elkaar gepropt dat ik zelf moest opgeven.

Ik had vroeger een collega met een rating van 2000 ELO. Van hem heb ik de volgende uitspraak onthouden: in het schaakspel moet iedereen zich natuurlijk houden aan de spelregels hoe je een stuk mag bewegen. Daarnaast bestaan er nog tientallen voorkeursregels voor goede zetten, zoals het kunnen verdubbelen van een toren. Het is echter een misverstand om prioriteiten op te stellen voor al die regels. Natuurlijk verdient mat in één zet of een paar zetten altijd de hoogste prioriteit, maar in andere gevallen gelden die regels nooit allemaal tegelijkertijd. Dat hangt volledig af van de situatie. Een goede schaker is in staat om de juiste prioriteiten te bedenken. En dat wil ik graag nog leren.

Jan Koolstra

- o - 0 - o -

Wat Willem Wist Van Wilhelm

Het was één portret waren twee vragen. Wie is de geportretteerde en wie maakte de tekening. Het beste van de bar voor wie het als eerste wist. En dat was natuurlijk – what's in a name – Willem. Willem Alpherts herkende Wilhelm Steinitz. Hans Looman had dat ook al gedaan. Maar Willem wist bovendien wie de tekenaar was. Zomaar een gok, zei hij. En hij gokte goed. Raf, hij schaakt, hij schrijft en hij schildert ook nog goed.

De Wedstrijden

EsPion 1 – klasse 1B

Woensdag 6 februari 2019. De gastheren van de uitwedstrijd wanen zich op 7 van de 8 borden sterker. Evenzogoed wordt het 2½ - 5½.

Tegen De Amstel 3

Dick van der Eijk	½
Roland Wastiaux	0
Eric Junge	1
Rudolf van Velden	1
Henk Enserink	1
Pieter Pelleboer	0
Ric Wieringa	1
Constantijn Dekker	1

Op 7 maart volgt de thuiswedstrijd tegen Zukertort Amsteleen 4.

EsPion 2 – klasse 2A

Het tweede speelde woensdag 13 februari uit bij De Raadsheer 2. Voor dit nummer kwam de uitslag helaas te laat.

De volgende wedstrijd is thuis. ENPS 5 komt op donderdag 14 maart.

EsPion 3 – klasse 3A

Op donderdag 31 januari is het verschil in rating groot en in het voordeel van de bezoekers. Toch houdt het derde de eer nog enigszins hoog. 3½ - 4½.

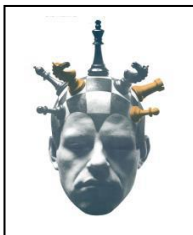
Tegen Caiïsa 10

Constantijn Dekker	0
Tim van Daalen	1
Frank Steensma	1
Harold van der Laan	1
Ton van den Eyden	0
Bram van der Vegt	½
Raymond Altman	0
Peter Stolp	0

Woensdag 27 februari volgt de gang naar De Amstel 5.

EsPion 4 – klasse 3B

Donderdag 21 februari speelt het team uit tegen Amsterdam West 9. Vanwege het terugtrekken van Almere 7 volgen er daarna nog maar twee wedstrijden.

**Die niet zet
die niet wint**

SGA-Veteranenkampioenschap

Vanaf 13 maart wordt er op 7 opeenvolgende woensdagmiddagen in sporthal IJburg gestreden om het SGA-Veteranenkampioenschap 2019. Deelname staat open voor iedereen die geboren is in 1969 of eerder. Er wordt gespeeld in 4 groepen: A: > 1750,

B: < 1800, C: < 1650 en D: < 1500. Het speeltempo bedraagt 1 uur en 30 minuten met 30 seconden extra per zet. Info en aanmelden via www.sgaschaken.nl of bel: 0644 - 97 28 21.

NK-Doorgeefschaak

Op zondag 24 maart organiseert de Raadsheer op Kattenburg het NK Doorgeefschaak. Een schaakvariant waarbij je het als duo tegen een ander duo opneemt. De dag bestaat uit een kwalificatieronde waarna elk duo zich plaatst voor een finalegroep in de eigen speelsterkte. Info en aanmelden via www.svderaadsheer.nl of 0615 - 44 82 18.

- o - 0 - o -

Wie, wat en waar

EsPion

Sinds 23 mei 2014. www.espion.amsterdam

Voorzitter:

Ric Wieringa, 0622 - 45 06 20
voorzitter@espion.amsterdam

Secretaris:

Harrie Boom, 020 - 664 91 39
secretaris@espion.amsterdam

Penningmeester:

Henk Enserink, 030 - 666 40 24
penningmeester@espion.amsterdam

Bestuurslid externe betrekkingen:

Roland Wastiaux, 020 - 692 43 66
externebetrekkingen@espion.amsterdam

Wedstrijdleader extern:

Henk Enserink, 030 - 666 40 24
extern@espion.amsterdam

Wedstrijdleader intern:

Harrie Boom, 0640 - 47 42 83
Afmelden tot uiterlijk 18:00 uur
intern@espion.amsterdam

Website

Mick Vaassen, 0629 - 56 63 81
webmaster@espion.amsterdam

Redactie

Materiaal (liefst als Word-bestand)
redactie@espion.amsterdam

Risicosport of geluksspel?

“Als je wint, heb je vrienden”. Herman Brood en Henny Vriente zongen het ooit. Bij schaken is dat anders. Ik althans wist het allerhartelijkst bejegend door schakers die ik ooit de hand heb moeten schudden ten teken van mijn overgave. Het Tata Steel Chess Tournament 2019 stelde mij in de gelegenheid mijn vriendenkring uit te breiden. Bijvoorbeeld in de vijfde ronde tegen “Lucky” Luuk Hoogeveen, de koploper van dat moment in onze groep 6A:

Met 3 pluspionnen en 5 vrijpionnen produceerde ik hier de formidabele ‘howler’ 33. b4. Na het zwarte antwoord 33. ... d4 liet ik pardoes mijn fles water op de grond vallen. Gelukkig was die al bijna leeg. Op 34. Dxd4 volgt 34. ... Td8 en de dame gaat verloren. Dat is nog relatief het beste, want dan heb ik toren plus 4 pionnen voor de dame. Maar ik vervolgde met nog twee huilzetten en na 34. Tf3 Ld5 35. Tc1 Lxf3 konden we Luuks verstevigde koppositie gaan vieren.

Ik moest echter niet over mijn eigen gepruits schrijven, maar over de verrichtingen van de andere EsPionners in de tienkampen. Maar hier knelt de schoen. Ik was er namelijk niet echt bij. De organisatie had in al haar wijsheid bedacht om een paar groepen, waaronder mijn groep 6A, in hotel “Hoge Duin” te laten schaken, op 10 minuten loopafstand van De Moriaan. Dat wil zeggen: 10 minuten lopen voor een 54-jarige, maar de gemiddelde leeftijd van de tienkampers was ruim boven de 60. Gaande het toernooi werd de weg naar boven (we moesten immers het duin op) ook nog eens spekglad door de ijs geworden sneeuw. Al met al werd schaken in het hotel een riskante onderneming.

Maar ook in De Moriaan waren de schakers niet veilig. Daar circuleerde namelijk een griepvirus, dat meer dan 80 slachtoffers eiste, onder wie helaas onze eigen Geert. Aangezien griep nog steeds doodsoorzaak nummer één is onder bejaarden, is het wellicht raadzaam een maximum leeftijd in te gaan stellen voor deze toernooien. Bovendien kunnen oudjes toch niet goed meer schaken, zoals Giri terecht opmerkte na zijn overwinning op Kramnik.

Op elke regel is wel een uitzondering en in dit geval heet hij Pieter Kok. Op hem lijkt de tijd geen vat te krijgen en hij reeg de overwinningen aaneen en eindigde in zijn groep op een gedeelde eerste plek. Bravo ! Ook Henk presteerde dit, maar die is nog piepjong. Meindert scoorde ook heel behoorlijk en wist nog een derde prijs mee te pikken. Harrie en ik speelden een kleurloos toernooi en eindigden in de middenmoot.

De bedoeling was dat ik in de laatste ronde snel remise zou maken en me dan naar De Moriaan zou spoeden om foto’s te maken van onze prijswinnaars met hun buit. Maar mijn tegenstander vond het nodig om met zwart vol op de winst te spelen en ik moest alle zeilen bijzetten om overeind te blijven. Ook toen zijn stelling al lang niet meer beter was wilde mijn tegenstander van geen remise weten. Pas na de tijdscontrole, toen ik objectief gewonnen stond, accepteerde hij de puntdeling. Toen ik dan eindelijk in De Moriaan arriveerde was iedereen al weg...

Dan keer ik toch nog even terug naar mijn eigen groep 6A. Het geluk van Luuk eindigde op de rustdag, toen hij ziek werd. De laatstlachende werd de pechvogel van het eerste uur: Harry Jaspers Focks. In de tweede ronde was hem iets vreselijks overkomen. Hij verbleef in Egmond en wilde een andere fietsroute naar het hotel uitproberen, maar raakte de weg kwijt. Hij kwam weliswaar nog net op tijd aan, maar was met zijn gedachten niet bij de partij en kon al na 8 zetten opgeven. Een dag later verloor hij weer en op de weg terug naar Egmond ging hij door de gladheid hard met de fiets onderuit. Gelukkig bleek hij niets gebroken te hebben en kon hij trekkebennend het toernooi vervolgen. Vanaf dat moment won hij de ene na de andere partij en uiteindelijk eindigde hij alleen bovenaan!

Bij gebrek aan foto’s maar weer een schaakdiagrammetje tot slot:

Met wit dwing ik mijn sterke opponent tot overgave. Hoe ? Leden in groep B op plaats 11 of lager, stuur uw antwoord naar redactie@espion.amsterdam. Goede inzenders, onder u verloot ik één non-alcoholisch drankje naar keuze.

Marvel

Koploper op de proef gesteld

Op 31 januari mocht Pion 3 aantreden tegen de koploper Caïssa 10. Een week eerder had Raymond het team al op scherp gezet door een mailtje rond te sturen met de te verwachten speelsterktes van onze mogelijke tegenstanders. Ook de opstelling had hij al geregeld, met najaarskampioen Constantijn natuurlijk op bord 1.

Op volle sterkte traden we aan. Zelf had ik al vrij snel een lastige Franse stelling op het bord die me meer dan bezig hield. Oh wat heb ik toch een hekel aan die opening. Daarom kon ik slechts een beetje volgen wat er zo links en rechts van me gebeurde. Al redelijk snel kreeg ik in de gaten dat het met Frank best aardig ging. Ik zag een pluspion en een redelijk comfortabele stelling.

Links van me leek het erg gevaarlijk. Ton had met een redelijk listige koningsaanval met paard en dame te maken. Hij leek zich te verslikken, maar ik verwachtte dat hij nog wel behoorlijk wat trucs in de stelling zou brengen om het materiaalverlies mee te compenseren. Toen ik iets later wat handengeschied ontwaarde, vermoedde ik al niet veel goeds en inderdaad verscheen de eerste nul op het scorebord.

Weer wat later kon ik een rondje langs de borden lopen. Het leek nog alle kanten op te kunnen. Ook bij Tim op het bord zag ik dat hij te maken had met een levensgevaarlijk aanval met dame en paard op zijn koningsstelling. Ik dacht, als dat maar goed gaat.

Inmiddels had Bram de vrede getekend met zijn tegenstander na een volgens mij ook redelijk gelijk opgaande partij. Mijn opponent begon steeds meer tijd te verbruiken en zette een gevaarlijk aanval in, maar de stelling hield het net. Wel moest ik ongeloflijk oppassen geen zet verkeerd te doen, want dan zou alles in elkaar klappen. Daardoor kon ik niet heel veel aandacht aan de andere partijen besteden.

Peter en Raymond hadden inmiddels de strijd gestaakt en ik keek toen tegen een scorebord aan waarbij de tegenstander al 3,5 punt had verzameld en wij een halfje. Maar goed, er waren nog 4 borden bezig dus alles was nog mogelijk.

Frank verzilverde zijn voordeel en gaf de stand een iets beter aanzien. Bij Tim zag ik dat hij de aanval op zijn koning had afgeslagen en dat hij kansen had, maar wel wat weinig tijd. Constantijn had het niet makkelijk. Al tijden keek hij tegen een pionnetje minder aan, dus het bleef zwoegen daar aan bord 1.

Toen mijn eigen tegenstander de druk wilde opvoeren deed hij dat iets te optimistisch. In een stelling die op zich best gecompliceerd was (en in zijn voordeel, zie diagram; Fritz beoordeelt dit met -2.00 ruim in het voordeel van zwart), schatte hij het iets te positief voor zichzelf in en marcheerde iets te voortvarend met zijn koningspion naar voren.

Na 27 ... g5 bood hij me fraai de kans om simpelweg een pion te verschalken met 28 Pxd5. Ik kon er daarna gewoon nog eentje winnen en keek opeens tegen een comfortabel bord aan. Bovendien had hij weinig tijd over.

Ik moest blijven oppassen voor een paar heel gevaarlijke trucjes, waar ik normaal gesproken laat op de avond nog wel eens niet alert op ben, maar de adrenaline van een externe wedstrijd geeft vaak net even die extra spirit om waakzaam te blijven. Niet veel later kon ik het punt incasseren.

Er waren nog 2 borden over. Constantijn kon de oprukkende pionnen van zijn tegenstander niet meer tegenhouden en was na een sterke interne reeks weer terug op aarde.

En Tim, hij zwoegde voort met nog minder dan een minuut op de klok, en al hadden we als team al verloren en kon de uitkomst van zijn partij het tij niet meer keren. Met seconden op de klok tikten beiden zich met steeds weer 15 seconden erbij een beetje terug qua tijd. Toen hij dan ook in iets mindere stelling aanstuurde op zetherhaling en het al tot een paar herhalingen was gekomen wilde z'n tegenstander blijkbaar meer.

Iedereen die aan de rand van het bord stond te kijken zag dat Tim langs de h-lijn al een tijdje een mat in één klaar had staan. Als de tegenstander geen schaak kon geven moest hij dat mat wel zien te pareren. Op zich was dat ook wel te doen. Maar toen hij ook na de herhalingen geen schaak wilde geven en een andere zet deed, toen was Tim er natuurlijk als de kippen bij om het mat uit te voeren.

We hebben ons goed geweerd. Als we afgaan op het ratinglijstje van onze tegenstanders dat Raymond ons een week eerder stuurde, hebben we zelfs goed gepresteerd. Er zaten geen gekke uitslagen tussen. Bij de verliespotten waren de tegenstanders ook ruim (meestal meer dan 100 tot 200 ratingpunten sterker). En bij onze remise en winsten waren we doorgaans qua rating lager dan onze tegenstanders ingeschaald. Kortom, we hebben ons prima verveerd en meer dan goed gepresteerd. Dat biedt perspectief voor de rest van de competitie.

Het loon der ambitie

In 1252 besteed Alfonso X, dertig jaar oud, de troon van Castilië en León. Zijn vader, Fernando III, was een zeer succesvol vorst geweest: hij had de Moren teruggedreven en onder zijn leiding werden Castilië en León herenigd.

Alfonso probeerde zijn vader op politiek en militair terrein te overtreffen, met rampzalige gevolgen. Een kwart eeuw lang poogde hij tevergeefs Rooms keizer te worden (hetgeen de schatkist uitputte) en trachtte hij de hoge adel in zijn gebieden zijn wil op te leggen (hetgeen tot een opstand leidde).

Ook op cultureel gebied was Alfonso zeer ambitieus. Omdat in zijn gebieden Spanjaarden, Moren en Joden woonden, besloot hij dat alle officiële documenten in de volkstaal geschreven moesten worden in plaats van in het Latijn, dat tot dan toe gebruikt werd.

Hij liet twee enorme historische werken schrijven, een geschiedenis van de wereld, *General estoria*, en een *Estoria de España*.

De *Estoria de España* begint bij Mozes en eindigt tijdens de regering van Alfonso's vader. De bronnen waar de schrijvers uit putten waren zeer divers: de Bijbel, Spaanse historici (zoals El Toledano), Latijnse schrijvers, ridderromans, heiligenlevens en Arabische geschiedwerken.

De *General estoria* begint letterlijk bij het begin (het bijbelboek Genesis) en breekt af bij de ouders van de Heilige Maagd. Toch is de *General estoria* nog omvangrijker dan de *Estoria de España*.

De bronnen zijn nog talrijker: naast de reeds genoemde werken maakten de schrijvers gebruik van de *Joodse oorlog* van Flavius Josephus, werken over klassieke mythologie, de *Historia scholastica* van Petrus Comestor en vele andere werken.

Op juridisch gebied was Alfonso even voortvarend als op het terrein van de historiografie. Hij liet een wetboek voor zijn gebieden uitvaardigen, de *Fuero real*, en liet drie andere juridische werken schrijven, waarvan één pas in 1348 (zestig jaar na Alfonso's dood) uitgevaardigd werd, maar eeuwenlang enorme invloed gehad heeft.

Ook liet hij compilaties en vertalingen van wetenschappelijke werken vervaardigen. Al deze werken zijn in de volkstaal geschreven. Opvallend is dat alleen de religieuze werken die hij liet vervaardigen in het Latijn geschreven zijn.

Er is één boek dat nog genoemd moet worden, het *Libro de axedrez, dados e tablas*, geschreven in 1283, een jaar voor de dood van de koning. Voor Alfonsijnse begrippen is het een klein werk en het handelt over bordspelen, dobbelspelen maar vooral over het schaakspel.

“God wilde dat de mensen zich op vele manieren konden ontspannen om hun zorgen en lasten te kunnen verdragen.” Omdat het schaakspel het moeilijkste van alle spelen is, wordt het als eerste

behandeld. De loop der stukken wordt beschreven en hun onderlinge waarde wordt vastgesteld.

“De koning kan alle andere stukken slaan, maar geen der andere stukken kan hem slaan.” Dit is juist. In het werkelijke leven kan de koning “recht doen geschieden aan hen die het verdienen, maar niemand kan tegen hem de hand opheffen om hem gevangen te nemen, te verwonden of te doden, hoewel hijzelf wel kan gevangennemen, verwonden of doden.” Toch kan men de koning op drie manieren in verlegenheid brengen: door hem te verdrijven van het veld dat hij bezet, door hem de toegang tot een veld te ontzeggen, door hem te verhinderen een stuk te slaan.

De *alferza*, (de vizier, later getransformeerd tot dame) is een zeer sterk stuk omdat hij het dichtst bij de koning staat. De *alferza* is ook sterker dan de lopers, want hij mag vanaf elk veld waar hij zich bevindt schuin of recht twee velden vooruitgaan, waarbij hij ook over andere stukken mag springen, terwijl de lopers alleen schuin mogen springen.

Het voordeel van het paard boven de andere stukken is dat het vanaf zijn uitgangsveld alle andere velden (dat zijn er 63) kan bereiken en daar stukken kan slaan. Het paard is dan ook het sterkste stuk, op de toren na.

De toren (*roque*) is sterker dan alle andere schaakstukken omdat hij “in een rechte lijn bewegend in één keer van de ene kant van het bord naar de andere kan gaan, behalve wanneer één van zijn eigen stukken in de weg staat of een stuk van de tegenpartij, want als hij dat stuk slaat moet hij blijven staan op het veld waar het stuk stond dat hij geslagen heeft.”

In het *Libro de axedrez* worden dan 103 *mansoeben* (stellingen van Arabische oorsprong) uitvoerig besproken.

Vanuit Alfonso's eigen standpunt gezien, is zijn regering eigenlijk een mislukking geweest. De grote projecten die hij ondernam zijn bijna alle onvoltooid gebleven, voornamelijk omdat ze te ambitieus waren. Keizer is hij nooit geworden, zijn zoon Sancho begon een opstand tegen hem en het moet hem verdriet gedaan hebben dat hij nooit de reputatie van zijn vader heeft kunnen evenaren, laat staan overtreffen.

Toch is hij beroemd geworden. De boeken die hij liet vervaardigen zijn een ware schatkamer voor historici en hispanisten. Wat men weet over de maatschappij van Alfonso's tijd en over de taal die toen gesproken werd, weet men uit deze werken; ze zijn een monument van dertiende-eeuwse Spaanse cultuur.

Het is ironisch dat Alfonso X postuum alsnog zijn doel heeft bereikt. Als Alfonso el Sabio (de Wijze) is hij bij alle Spaanse schoolkinderen bekend, terwijl zijn vader vergeten is.